

Van 'America First' naar 'America Alone'

Onder Donald Trump trekken de VS zich terug als wereldleider. 'Trump ziet louter concurrenten die eropuit zijn van hemzelf en de VS te profiteren, en die hij dus moet verslaan.'

Op 2 september 1987 verscheen een opiniestuk in The New York Times waarin werd verkondigd dat de wereld Amerikaanse politici uitlachte. Andere landen zouden profiteren van de Verenigde Staten, zowel op economisch als militair vlak. Daarom moesten de bondgenoten van de VS een belasting betalen om 'onze reusachtige tekorten aan te vullen, onze belastingen te verlagen, en onze boeren, onze zieken, onze daklozen te helpen'.

De Amerikaanse politici haalden er hun schouders over op. Het was maar een schot-schrift van een brulboei die aandacht zocht. De wereld ging onverstoorbaar verder.

De brulboei wachtte zijn tijd af. Vandaag is hij president van de Verenigde Staten van Amerika.

Het wereldbeeld van Donald Trump, die dertig jaar geleden nog gewoon een vastgoedmogel was, is al die tijd hetzelfde gebleven, stelt Ivo Daalder. De voormalige Amerikaanse Navo-ambassadeur onder de Democraat Barack Obama, kwam onlangs in Amsterdam *De lege troon* presenteren. In dat deze maand verschenen boek analyseert hij samen met collega-politicoloog James Lindsay Trumps buitenlandsbeleid.

In Trumps wereldbeeld komen de VS op de eerste plaats en moeten alle anderen betalen, legt Daalder uit. Daarmee verwerpt hij de naoorlogse wereldorde die op bepaalde regels berust. Dat is nochtans de belangrijkste erfenis die onze voorgangers hebben nagelaten, zo drukt James Mattis Trump in juli 2017 nog op het hart. Mattis, Trumps defensie-minister tot hij in december 2018 vertrok, legde uit dat die regels gaan over collectieve veiligheid, het openen van vrije markten en het bevorderen van democratie, mensenrechten en democratie.

Het pleidooi kreeg een typisch Trumpiaanse repliek: 'Dat is precies wat ik niet wil.'

BLINKENDE STAD OP EEN HEUVEL

Het beleid van Trump vormt een grote breuk met het verleden. Toen Ronald Reagan in 1988 als president afscheid nam van zijn volk, vergeleek hij de VS met 'een blinkende stad op een heuvel, een grote, trotse stad die is gebouwd op stenen die sterker zijn dan oceanen, gezegend door God, en kriolend van alle soorten mensen'.

De metafoor illustreerde de Amerikaanse ambitie een wereldwijd voorbeeld te zijn. Een norm om naar te streven. Zo had die stad vrije havens, die zoemden van bedrijvigheid en creativiteit en iedereen leefde er in vrede met elkaar. Als er al stadswallen moesten zijn, vertelde Reagan, 'dan hebben die deuren die openstaan voor iedereen

Het was Trump tegen de rest op de tumultueuze G7-top in Canada, juni 2018. De president van de VS trok bovendien zijn handen af van de slotverklaring. FOTO: REUTERS

is beter in het verbreken dan het sluiten van deals, aldus Daalder, een geboren Nederlander die in 1994 de Amerikaanse nationaliteit kreeg. 'Hij is een slechte dealmaker, maar een geweldige verkoper. Zeker bij zijn achterban scoren uitspraken dat het anders moest omdat het niet slechter kon dan nu. Maar als je kijkt naar wat bijvoorbeeld de herziening van de vrijhandelsvereenkomst Nafta inhoudt, is het zeer de vraag of het echt een verbetering is. En ondanks alle heisa is de geboekte vooruitgang met Noord-Korea minimaal.'

Dat de VS hun leidende rol in de wereld opgeven, is tragisch omdat het niet nodig is, meent Daalder. 'De VS bieden niet het beeld van de zielogende, gewonde reus dat Trump regelmatig oproept, een land dat ten prooi is gevallen aan een slachting door hebzuchtige vrienden en onverschillige elites. Het land is nog altijd de grootste en vindingrijkste economie ter wereld. De Amerikaanse strijdkrachten stellen die van elk ander land in de schaduw, en het Amerikaanse defensiebudget is nog altijd groter dan dat van de volgende tien landen tezamen.'

EEN DOOR CHINA OVERHEERSTE WERELD
Doordat de VS de troon vacant laten, dreigt een machtsvacuüm. Daalder ziet twee mogelijke scenario's. De eerste is een wereld waarin niemand de leiding heeft, wat een terugkeer zou betekenen naar het einde van de negentiende eeuw, toen grootmachten eigen invloedssferen vaststelden waarin zij een overheersende rol konden spelen. 'Dat kan toenemende onrust creëren omdat niemand de capaciteit wil of heeft om de wereldorde te handhaven. Het zou ook een drama betekenen voor het tackelen van grensoverschrijdende problemen zoals klimaatverandering of terrorisme.'

De tweede mogelijkheid is dat een ander land de plaats van de VS inneemt. China is misschien wel de belangrijkste kandidaat, want het profileert zich steeds nadrukkelijker als mondiale grootmacht. 'Een door China overheerste wereld zou niet bijster vriendelijk zijn voor de VS', aldus Daalder. 'Peking heeft weinig redenen om veiligheidsrisico's naar tevredenheid van Washington op te lossen. Of het nu gaat om de Iran-deal, de situatie met Noord-Korea, of op handelsvlak. Het China van president Xi Jinping zou zeker het laatste land op aarde zijn dat de democratie, de mensenrechten en de rechtsstaat zou willen bevorderen.'

BEREIDHEID TOT COMPROMISSEN

Preble gelooft dat het zo'n vaart niet zal lopen. 'Er zijn heel wat potentieel machtige landen in de buurt van China die niet zomaar zullen toestaan dat China hun zijn wil oplegt. Die enkele keren dat het in het verleden tot confrontaties kwam, heeft Peking getoond dat het bereid is tot compromissen. Het is niet realistisch om te geloven dat één land, ook niet de VS, met zijn militaire macht wereldwijde vrede en veiligheid kan garanderen.'

Valt de schade nog te repareren als er in 2020 een nieuwe president komt die afstand neemt van het beleid van zijn voorganger? 'Zelfs als Trump verliest, heeft hij aangetoond dat iemand als hij kan winnen', zegt Preble. 'De geruststelling die Amerikaanse leiders vroeger gaven aan andere landen — bijvoorbeeld dat de VS hun veiligheid evenzeer ter harte namen als die van zichzelf — is nu veel minder waard. En dat zal niet meer veranderen. De vraag is dus in welke mate landen nog bereid zijn hun veiligheid uit te besteden aan de VS, in de wetenschap dat ze die misschien niet zullen krijgen als puntje bij paaltje komt.'

Daan Ballegeer is redacteur economie van Het Financieel Dagblad

In het kort

- In de visie van Donald Trump maken andere landen misbruik van de Verenigde Staten.
- De Amerikaanse president verwerpt daarom de naoorlogse wereldorde.
- Dat kan leiden tot meer onrust en een machtsvacuüm waar China in kan springen.
- Zelfs na Trump krijgen de VS het moeilijk om het vertrouwen van hun bondgenoten te herstellen.

Meer online Dossier

fd.nl/buitenland

'De VS bieden niet het beeld van de gewonde reus dat Trump regelmatig oproept'

Ivo Daalder
Voormalige Amerikaanse ambassadeur bij de Navo

die er met een goed hart door wil gaan'. Anno 2019 is de stad op de heuvel een burcht, met een opgehaalde loopbrug en blokkades in de haven. De belangrijkste bewoner ervan blijft het liefst binnen zijn muren. Trump ziet mondiaal leiderschap niet als de oplossing om de problemen van de VS op te lossen, maar als het probleem zelf.

'Wanneer buitenlandexperts naar de wereld kijken, zien ze vrienden en vijanden, bondgenoten en tegenstrevers', verklaart Daalder. 'Als Trump naar de wereld kijkt, ziet hij louter concurrenten die eropuit zijn van hemzelf en de VS te profiteren, en die hij dus moet verslaan.'

'Het is schokkend hoe weinig Trump weet van hoe buitenlands beleid wordt gemaakt, en hij lijkt daar ook nog trots op te zijn', zegt Christopher Preble, buitenspecialist van de conservatieve Amerikaanse denktank Cato In-

stitute. 'Hij is natuurlijk deels gekozen omwille van zijn verzet tegen het bijzonder impopulaire buitenlandse beleid van de VS, dat de afgelopen twintig jaar heeft geleid tot dure oorlogen met weinig resultaten.'

Toch moeten we wars van de retoriek kijken naar wat het buitenlandbeleid van Trump óók is. 'In de praktijk heeft hij dingen gedaan die helemaal tegen zijn beloftes ingingen', aldus Preble. 'Zo kreeg hij lof van het door hem zo verachte establishment toen hij raketaanvallen gelastte tegen Syrië, of de oorlogsspanningen in Afghanistan opvoerde in plaats van die stop te zetten.'

AMERICA ALONE
Niettemin is duidelijk dat de slogan 'America First' steeds meer afglijdt naar 'America Alone'. De man die *The Art of the Deal* heeft geschreven,

Ivo Daalder & James M. Lindsay
De lege troon
Uitgeverij Spectrum
336 pagina's

